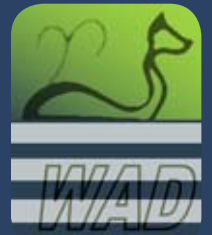

Archeologisch bureauonderzoek De Kikkerpit te Domburg, gemeente Veere

Walcherse Archeologische Dienst

Colofon

Walchers Archeologisch Rapport 2

Archeologisch bureauonderzoek De Kikkerpit te Domburg, gemeente Veere

Auteur: V. Van Looveren

In opdracht van: gemeente Veere

Afbeelding voorpagina: Kaart van Walcheren, na 1678, door N. Visscher

Afbeeldingen: WAD tenzij anders vermeld

© Walcherse Archeologische Dienst, Februari 2007

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De WAD aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:
B.H.F.M. Meijlink

ISBN:978-90-78877-02-8

Walcherse Archeologische Dienst (WAD)

Postbus 70

4330 AB Middelburg

Tel: 0118-67 88 03

Fax: 0118-62 80 94

e-mail: b.meijlink@middelburg.nl

Inhoudsopgave

1.	Samenvatting	4
2.	Administratieve gegevens	5
3.	Inleiding	6
4.	Afbakening plan- en onderzoeksgebied, vaststelling consequenties toekomstig gebruik	7
5.	Beschrijving huidig gebruik	8
6.	Beschrijving historische situatie en mogelijke verstoringen	8
7.	Beschrijving bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden	9
8.	Gespecificeerde verwachting	10
9.	Conclusies en advies	10
10.	Literatuur	12

1. Samenvatting

Op het voetbalterrein, gelegen naast de tennisvelden De Kikkerpit is de bouw van een school gepland. In overeenstemming met het archeologiebeleid van de gemeente Veere is in een vroeg stadium van de planvorming hier een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd door de Walcherse Archeologische Dienst, waarvan de rapportage voor u ligt. Het doel van dit onderzoek is om een verwachtingsmodel op te stellen voor de aanwezigheid en de mate van conservering van archeologische resten in het onderzoeksgebied. De resultaten van dit onderzoek en het verwachtingsmodel liggen aan de basis van de besluitvorming omtrent eventuele vervolgstappen binnen het archeologische onderzoeksproces, die voorafgaand aan of gelijktijdig met de voorgenomen bodemingrepen moeten worden genomen.

Onderhavig bureauonderzoek laat niet toe uitspraken te doen over eventuele bewoning in de IJzertijd, Romeinse tijd en Middeleeuwen. Wel bleek dat vanaf de 17^e eeuw in het onderzoeksgebied geen bewoning meer heeft plaatsgevonden.

Op basis van de resultaten van dit bureauonderzoek is het volgende advies geformuleerd: Nader onderzoek is noodzakelijk om vast te stellen of er archeologische resten in de ondergrond aanwezig zijn.

Door middel van archeologische boringen kan worden vastgesteld of het bodemprofiel intact is en of er Hollandveen voorkomt. Zo kan worden bepaald of de mogelijkheid bestaat dat er zich nog sporen van IJzertijd, Romeinse Tijd en/of Middeleeuwen kunnen bevinden en op welke diepte.

2. Administratieve gegevens

Soort onderzoek:	Bureauonderzoek
Provincie:	Zeeland
Gemeente:	Veere
Plaats:	Domburg
Toponiem:	De kikkerpit
Centrumcoördinaten:	24223/398726
Coördinaten plangebied:	(bij benadering) zw 24.212/398.706; nw 24.197/398.755; no 24.263/398.773; zo 24.277/398.723
Oppervlakte plangebied:	ca. 3.500m ²
Kadastrale gegevens:	Gemeente Veere, Sectie F, perceel 02075
Kaartblad:	65A
Onderzoeksmeldingsnr. Archis II:	21282
Opdrachtgever:	Gemeente Veere Dhr. Alex Brunke Postbus 1000 4357 ZV Domburg
Bevoegd Gezag:	Gemeente Veere Namens deze: B. Meijlink Walcherse Archeologische Dienst (WAD) Postbus 70 4330 AB Middelburg e-mail: b.meijlink@middelburg.nl
Beheer en plaats van documentatie:	Zeeuws Archeologisch Archief (ZAA) Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ) Postbus 49, 4330 AA Middelburg Beheerder: dhr. J.J.B. Kuipers Tel.: 0118-670870, fax: 0118-670880 e-mail: jjb.kuipers@scez.nl
Beheer en plaats van vondsten :	niet van toepassing
Complextype :	niet van toepassing
Autorisatie:	Drs. B. Meijlink Senior archeoloog WAD

3. Inleiding

In het onderzoeksgebied is de bouw van een school gepland. Ten behoeve van de bouw zijn fundering tot 70cm onder maaiveld gepland. Tevens is hiervoor het plaatsen van heipalen voorzien.

Dit archeologisch bureauonderzoek heeft tot doel een verwachtingsmodel op te stellen voor de aanwezigheid en de mate van conservering van archeologische resten in het onderzoeksgebied. De resultaten van dit onderzoek en het verwachtingsmodel liggen aan de basis van de besluitvorming omtrent eventuele vervolgstappen binnen het archeologische onderzoeksproces, die voorafgaand aan of gelijktijdig met de voorgenomen bodemingrepen moeten worden genomen. Teneinde tot een gedegen verwachtingsmodel en een advies voor vervolgstappen te komen is het bureauonderzoek overeenkomstig de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) 3.1 als volgt opgebouwd. Na de inleiding volgt paragraaf 1 met de afbakening van het plan- en onderzoeksgebied en de vaststelling van de consequenties voor het toekomstige gebruik (KNA 3.1 LS01). Vervolgens wordt in paragraaf 2 de huidige situatie beschreven (KNA 3.1 LS02), waarna in paragraaf 3 de historische situatie en mogelijke verstorings uit het verleden worden beschreven (KNA 3.1 LS03). In paragraaf 4 worden de bekende archeologische waarden en aardwetenschappelijke gegevens beschreven (KNA 3.1 LS04), waarna in paragraaf 5 een gespecificeerde archeologische verwachting wordt opgesteld, het zogenaamde verwachtingsmodel (KNA 3.1 LS05). In paragraaf 6 wordt tenslotte een advies voor eventuele vervolgstappen geformuleerd. In de inleiding zelf wordt hieronder kort ingegaan op het beleidskader waarbinnen het archeologisch onderzoek valt en de geraadpleegde bronnen.

Het bureauonderzoek is uitgevoerd binnen het kader van het Walchers archeologiebeleid, zoals dat in het begin van 2006 is vastgesteld in de Nota Archeologische monumentenzorg Walcheren. Uitgangspunt van het archeologiebeleid is het streven in het kader van de archeologische monumentenzorg naar een optimaal behoud en beheer van het archeologisch erfgoed. De doelstellingen van het Walchers beleid is in eerste plaats dus het veiligstellen van archeologisch waardevolle vindplaatsen (behoud in situ). Binnen een zone van 50m rondom AMK-terreinen wordt bij bodemingrepen met een grootte vanaf 30m² en diepte vanaf 40cm archeologisch onderzoek in de vorm van een bureauonderzoek geëist.

Het doel van het bureauonderzoek is het verwerven van informatie over bekende of verwachte archeologische waarden binnen het omschreven gebied.

De volgende onderzoeksvragen zijn opgesteld voor het plangebied:

Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn:

In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?

Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?

Indien de archeologische waarden niet kunnen worden behouden:

Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

Voor dit onderzoek is geen afzonderlijk Programma van Eisen geschreven. Het onderzoek is uitgevoerd conform de "Handleiding Programma's van Eisen Zeeland".

Het bureauonderzoek is uitgevoerd begin februari 2007 door V. Van Looveren (archeoloog Walcherse Archeologische Dienst).

Ten behoeve van het bureauonderzoek zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

Adressen (al dan niet digitaal)

- ARCHIS (AMK, IKAW, onderzoeken en waarnemingen)
- Cultuurhistorische Hoofdstructuur van Zeeland (topografie en luchtfoto's)
- Zeeuws Archief (historische kaarten, foto's, bouwtekeningen, kadastrale minuut)
- Zeeuwse Bibliotheek (fotobank)
- Zeeuws Archeologisch Archief (aanvullende archeologische gegevens)
- Kadastrale gegevens

Historische kaarten

- Kaart van Walcheren van De Wit 1652
- Kaart van Walcheren van Visscher-Roman uit 1655
- Kaart van Walcheren van Bleau uit 1662
- Smallegange (2^e helft 17^e eeuw)
- Topografische Kaart van de Hattinga's uit ca. 1750
- Kadastrale minuut 1818 en 1952 (Zeeuws Archief)
- Kaart van Lampert, 1852

Aardwetenschappelijke kaarten

- de geomorfologische kaart van Nederland (1:50.000)
- de geologische kaart van Nederland, (1:50.000), Zeeuwsch-Vlaanderen
- de bodemkaart van Nederland (1:50.000)

Voornaamste literatuur

- Heeringen, Robert M. van, Henderikx, Peter A. en Alexandra Mars (eds). 1995. Vroeg-Middeleeuwse ringwalburgen in Zeeland. Amersfoort.

4. Afbakening plan- en onderzoeksgebied, vaststelling consequenties toekomstig gebruik

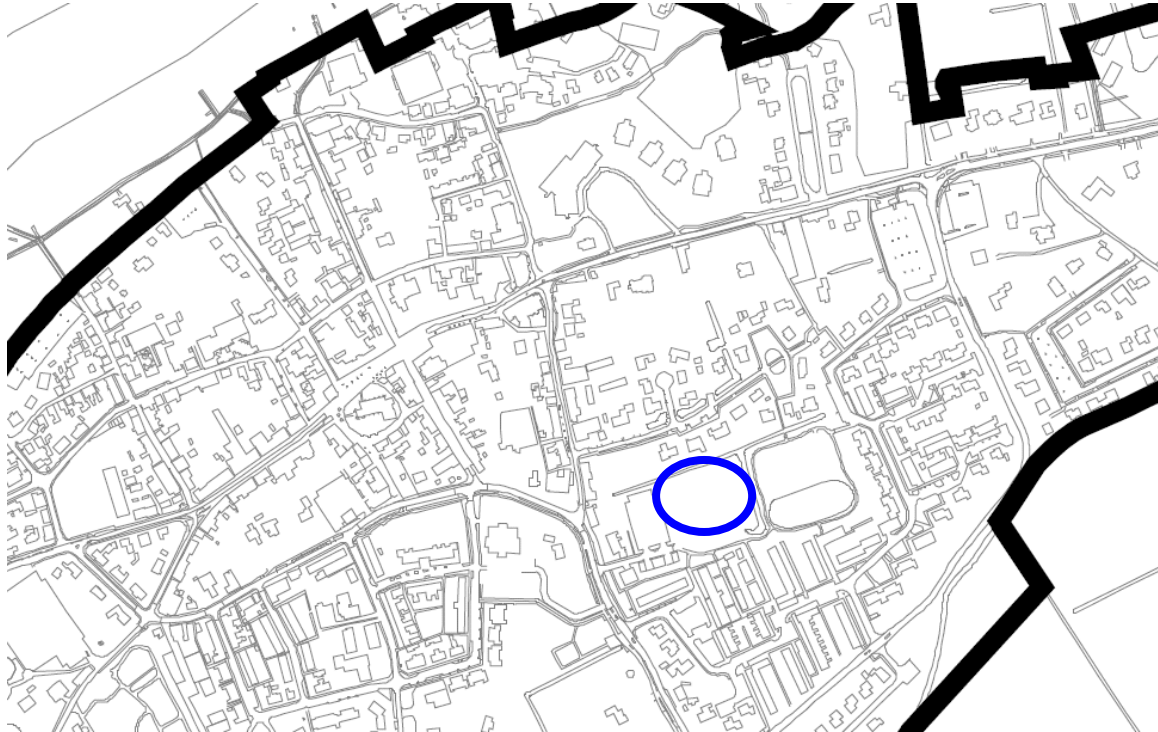
Het plangebied in zijn geheel betreft het terrein van het oude voetbalveld in Domburg. Het is gelegen achter de percelen aan de Duinenburg en de Roosjesweg en naast het tennispark De Kikkerpit.

Afb. 1 Het plangebied (foto is genomen vanuit het zuidwesten)

Dit onderzoek richt zich op het gehele plangebied, dat hierna met “onderzoeksgebied” zal aangeduid worden.

Het onderzoeksgebied heeft een oppervlakte van ca 3500m².

Afb. 2 Onderzoeksgebied (met blauw omlijnd)

5. Beschrijving huidig gebruik

Het onderzoeksgebied is momenteel niet bebouwd. Het betreft een grasveld dat in gebruik is als voetbalveld.

6. Beschrijving historische situatie en mogelijke verstoringen

De noordzijde van het onderzoeksgebied ligt op een afstand van ca. 30m buiten de gracht van de ringwalburg zoals deze door van Heeringen werd gereconstrueerd.¹

Op de kaarten van achtereenvolgens De Wit, Visscher-Roman, Bleau, Smallegange en Hattinga is het onderzoeksgebied steeds als onbebouwd aangegeven.

Ook op de kadasterkaarten van 1818 en 1957 en op de kaart van Lampert staat geen bebouwing aangegeven.

Het is moeilijk om aan de hand van de historische kaarten het landgebruik op de onderzoekslocatie te bepalen, maar er kan vanuit gegaan worden dat deze terreinen als landbouwgronden in gebruik waren.

Het kan niet uitgesloten worden dat ten behoeve van de aanleg van het voetbalveld egaliseringswerkzaamheden hebben plaatsgevonden.

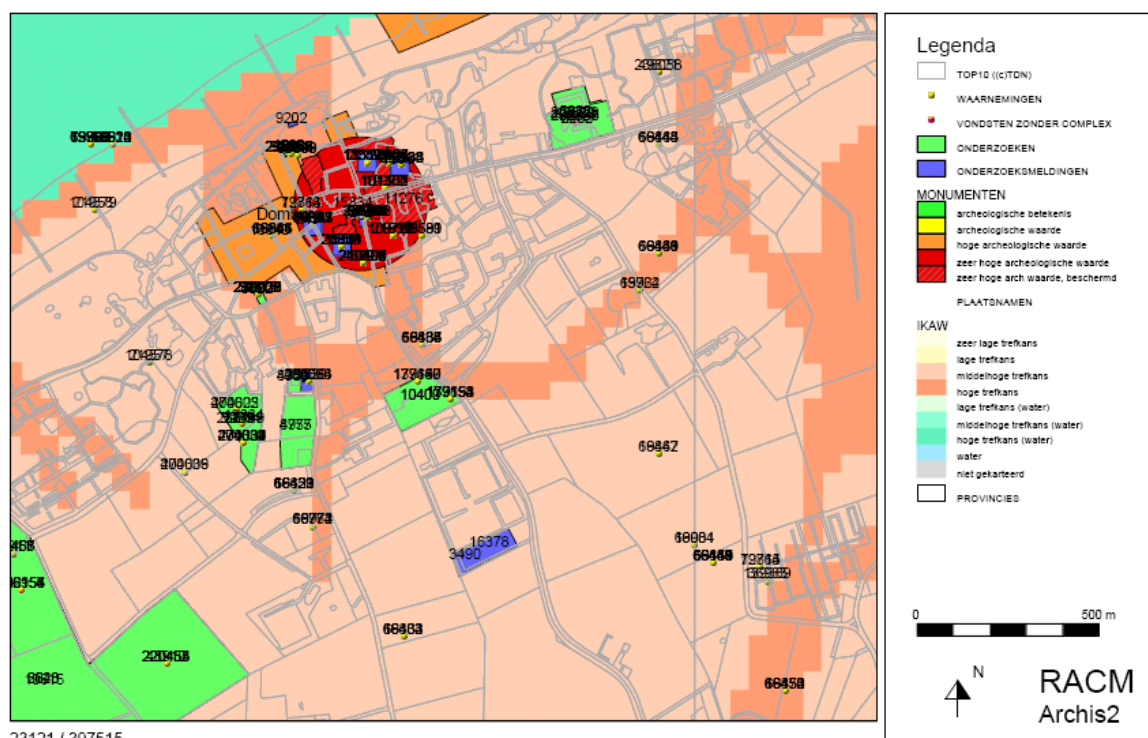
¹ R.M. van Heeringen, P.A. Henderikx en A. Mars 1995, 28-32.

7. Beschrijving bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden

Op de IKAW valt de het onderzoeksgebied deels binnen de zone met middelhoge trefkans. Op de AMK ligt het onderzoeksgebied net buiten de zone met zeer hoge archeologische waarde, die met nrs. 15834 en 11276 aangeduid zijn en een zone met hoge archeologische verwachting met nr. 13640.

Het betreft hier:

- 15834: terrein met resten van een vroegmiddeleeuwse ringwalburg; een terrein van zeer hoge archeologische waarde;
- 11276: vier ruimtelijk gescheiden delen binnen de ringwalburg vormen een terrein van zeer hoge archeologische waarde met wettelijke bescherming;
- 13640: de oude stadskern van Domburg uit de Late Middeleeuwen; een terrein van hoge archeologische waarde. Dit monument sluit aan op en valt ten dele samen met de ringwalburg.

Afb. 3 ARCHIS gegevens

Binnen het onderzoeksgebied zijn geen waarnemingen bekend. In de nabije omgeving van het onderzoeksgebied zijn diverse waarnemingen bekend. De meest nabije betreffen de vondsten van vroeg- en laat middeleeuws en Nieuwe Tijd aardewerk op verschillende locatie binnen en buiten de oude ringwalburg. Op een opgraving in de buurt werden o.a. sporen van 1 of 2 gebouwen uit de Nieuwe Tijd aangetroffen (waarnemingsnr. 46091, Singel 6). Bij de overige waarnemingen uit de buurt werden resten aangetroffen die verband houden met de ringwalburg van Domburg.

Met betrekking tot de aardwetenschappelijke waarden kan gemeld worden dat het onderzoeksgebied is gelegen op Afzettingen van Duinkerke II, mogelijk op Hollandveen op Afzettingen van Calais. De geomorfologische ondergrond bestaat uit een vlakte van getij-afzettingen.

Het onderzoeksgebied is op de bodemkaart niet gekarteerd. Bij extrapolatie met omliggende zones die wel gekarteerd zijn lijkt het waarschijnlijk dat het onderzoeksgebied op kalkarme poldervaaggronden van lichte zavel ligt. Op de bodemkaart van Bennema en Van der Meer bevindt het onderzoeksgebied zich in slibhoudende vervlogen duinzandgrond.

8. Gespecificeerde verwachting

IJzertijd en Romeinse Tijd

Het onderzoeksgebied ligt op Afzettingen van Duinkerke II, mogelijk op Hollandveen op Afzettingen van Calais. Niet bekend is of het onderliggende veen nog onverstoord aanwezig is. Bijgevolg kan niet worden uitgesloten dat bij graafwerkzaamheden resten uit de IJzertijd of Romeinse Tijd aangetroffen worden. Meer bepaald kunnen in de top van het veen sporen van bewoning voorkomen in de vorm van paalsporen, kuilen, waterputten, greppels, e.d.

Middeleeuwen

Het onderzoeksgebied bevindt zich buiten de vroegmiddeleeuwse ringwalburg op ca. 30m afstand van de gracht. Of en waar zich tijdens deze periode, buiten de ringwalburg bewoning bevond is niet bekend.

Over Domburg in de Late Middeleeuwen is weinig bekend en er is dus evenmin informatie over de locatie van eventuele bewoning voorhanden.

Ook hier kan bijgevolg niet uitgesloten worden dat resten van vroeg- en/of laatmiddeleeuwse bewoning, zoals paalsporen, kuilen, greppels, e.d. aanwezig zijn. Deze bevinden zich dan onder de bouwvoor, eventueel onder een laag verstoven duinzand.

Nieuwe Tijd

Bestudering van het historische kaartmateriaal toont dat het onderzoeksgebied tijdens de Nieuwe Tijd nooit bebouwd geweest is.

9. Conclusies en advies

Het bureauonderzoek heeft geleid tot de volgende beantwoording van de onderzoeksvragen, waarbij de conclusies en het advies zijn weergegeven:

Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?

Het is niet bekend of het bodemprofiel in het onderzoeksgebied al dan niet verstoord is. Aangezien de Duinkerke II – afzetting zich hier mogelijk op (onverstoord) Hollandveen op Calais-afzettingen bevindt, bestaat de kans dat resten uit de IJzertijd en Romeinse Tijd nog intact zijn. Ook kan niet uitgesloten worden dat zich hier tijdens de Middeleeuwen bewoning heeft bevonden.

Vanaf de 16^e eeuw heeft er geen bewoning plaatsgevonden in het onderzoeksgebied en wat betreft de Nieuwe Tijd dienen er dus geen resten verwacht te worden.

In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?

Voor zover nu bekend zal bij de nieuwbouw met een fundering van ca. 70cm onder maaiveld gewerkt worden. Tevens worden heipalen gepland.

Archeologische resten die zich tot ca. 70cm onder maaiveld zouden bevinden worden bijgevolg bedreigd. De dieper gelegen archeologische resten zouden door het plaatsen van heipalen deels worden verstoord.

Hier kunnen we dus verwachten dat eventuele middeleeuwse bewoningsresten met zekerheid zullen worden verstoord. Resten uit de IJzertijd en Romeinse Tijd bevinden zich waarschijnlijk onder de bedreigde diepte.

Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?

Het is op dit moment nog niet mogelijk met zekerheid te bepalen of zich archeologische resten in het onderzoeksgebied bevinden.

Indien uit nader onderzoek blijkt dat behoudenswaardige archeologische resten aanwezig (kunnen) zijn binnen de diepte tot ca. 70cm onder maaiveld, dient verdere belangenafweging plaats te vinden.

Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

De WAD adviseert verder waarderend onderzoek in de vorm van archeologische boringen noodzakelijk is. Dit enerzijds om vast te stellen of het bodemprofiel nog intact aanwezig is. Anderzijds geven deze boringen een indicatie over het al dan niet aanwezig zijn van het Hollandveen onder de Duinkerke II – afzetting en de diepte waarop het Hollandveen zich in dat geval bevindt.

Als uit de boringen blijkt dat het bodemprofiel onverstoord is, blijft de kans bestaan dat bij graafwerkzaamheden sporen uit de Middeleeuwen aangetroffen worden. Indien ook aangetoond wordt dat er Hollandveen in het profiel voorkomt, is het mogelijk dat ook sporen uit de IJzertijd en Romeinse Tijd nog bewaard zijn.

Bovendien is het ook mogelijk dat zich in de boorkernen indicatoren bevinden die meer informatie kunnen geven over de aanwezigheid van archeologische resten in de bodem en de aard daarvan.

10. Literatuur

- Bennema, J. en K. Van der Meer. 1952. De Bodemkartering van Walcheren. In: Bodemkartering van Nederland XII.
- Gittenberger, Franz en Helmut Weiss. 1983. Zeeland in oude kaarten. Tielt.
- Heeringen, Robert M. van, Henderikx, Peter A. en Alexandra Mars (eds). 1995. Vroeg-Middeleeuwse ringwalburgen in Zeeland. Amersfoort.
- Smallegange. Z.d. In: Zeelandia Illustrata, 1. Zeeuws Archief Middelburg. fig 281.
- Topografische kaarten en plattegronden van de Hattinga's 1724-1755, Map 3, Kaarten van Walcheren 1:12.000
- Wagner, A. en M. van Dasselaar. 2007. Archeologisch onderzoek Motel 't Groentje, Badstraat 1 – 3 – 5 te Domburg (gem. Veere). Bureauonderzoek met controleboringen. ArceoMedia Rapport A06-434-F.

